

Maandag 17 januari 1916 – ochtendeditie

Berlijn, 16 januari. Uit het grote hoofdkwartier: Een vijandelijke monitor heeft zonder resultaat de streek van Westende beschoten. De Engelsen beschoten het stadscentrum van Rijsel. Totnogtoe is slechts geringe materiële schade door een brand vastgesteld. Aan het front hier en daar levendige vuur- en mijngevechten.

Londen, 16 januari. Officieel. Over het geheel een rustige dag; enig granaatvuur van de vijand bij Ieper. Ons artillerievuur op een Duits veldwerk ten noorden van Ieper was bevredigend.

De Gentse nijverheid.

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Het volgende staatje geeft een overzicht van de werkuren in de Gentse vlasfabrieken. De tussen haakjes geplaatste cijfers geven de toestand van einde oktober weer.

La Lys 3000 arbeiders, 12 werkuren per week (16); La Gantoise 2600, 12 (16), La Liève 1575, 23 (16); St. Sauveur 900 geen werk (geen werk); Linière des Flandres 700, 12 (12); Feyerick 700, geen werk (12); Petite Lys 675, 12; Filature du Rabot 600, geen werk (geen werk); Union Linière 400, geen werk (12); Nouvelle Linière du Canal 200, 24 (24); Grenier 100, 12 (12); Manila 100, 24 (24); Tollenaere 100, 12 (16); Gallet 100, geen werk; Vandewalle 100, geen werk; Linière St. Pierre 100, geen werk; Rey, Ledeborg 30, 12 (120 man 12 uur).

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

De heer Dulait, een der meest bekende advocaten te Charleroi, was door de Duitse krijgsrechtbank tot tien jaar tuchthuisstraf veroordeeld. Naar ik nu van bevoegde zijde verneem, heeft, dank zij

de stappen daartoe door de Nederlandse gezantschapsraad te Brussel, de heer M. van Vollenhoven, aangewend, de gouverneur-generaal deze straf tot op één jaar gevangenis verminderd.

De bijzondere berichtgever te Gent van De Vlaamsche Stem deelt in een brief aan dat blad iets mede over het opzien, dat daar het door de Vlaamse krant wereldkundig gemaakte bericht omtrent de vervlaamsing van de hogeschool gewekt heeft. Volgens deze berichtgever is de afdeling Gent van het Algemeen Nederlands Verbond er zelfs haar lokaal door kwijt geraakt. Hij schrijft o.m. ... men weet, dat het Verbond sinds enige tijd van lokaal veranderd is, omdat de bovenzaal van het notarissenhuis voor officiële zaken ingenomen werd. Het had zijn intrek genomen in een nieuw lokaal "Hotel Colombophile" op de Dierentuinlaan, waar het eveneens over een klein zaaltje kon beschikken. Verleden maandag moest mr. Alfons van Roy er nu een voordracht geven over Vlaamse gebruiken en toen nu verscheidene mensen in de zaal aanwezig waren om de les bij te wonen, toen is ineens de patroon verschenen, die het publiek beleefd heeft verzocht de zaal te willen ontruimen. De man mocht, vanwege zijn eigenaar, niet meer dulden, dat die Vlaamse bende nog langer onder zijn dak geherbergd werd! Het huis, dat door de heer Van de Wiele, houder van het hotel, gehuurd werd, hoort toe aan dr. Van der Straelen, professor aan de Franse hogeschool van Gent, en ... franskiljon. De heer doctor had waarschijnlijk ook De Vlaamsche Post gelezen met het bericht over de vervlaamsing van de Alma ...

Maandag 17 januari 1916 – avondeditie

Parijs, 16 januari, 's avonds. Officieel: De Engelse en Franse artillerie hebben in onderlinge samenwerking in België de vijandelijke

loopgraven in de buurt van Het Sas beschadigd en twee grote ontploffingen binnen de Duitse linies teweeggebracht.

Le Havre, 17 januari. Pieter Daens, lid der Belgische kamer, hoofd van de Christelijk democratische beweging, is te Aalst gestorven.

Men meldt ons uit Oostburg:

Er wordt hedenmorgen onafgebroken kanongebulder van het westelijk front gehoord. Boven de Belgische kuststreek deden vanochtend van tien tot twaalf uur vliegmachines verkenningen. Ze werden druk beschoten. Gisteren, zondag, zijn er drie vliegmachines waargenomen; ze werden eveneens fel beschoten.

Nieuwe Belgische ministers (KVdW).

Brussel, 13 januari.

Ge stelt u moeilijk voor, hoe het de Belg te moede is, die, in het vaderland gebleven, nieuws verneemt van Belgische politiek op het afgestane plekje Franse grond van Ste.-Adresse. Van administratie, van uitvoerende macht, van uitgevoerde politiek weten wij meer dan ooit en meer dan genoeg; wat ons echter vroeger zo dikwijls nutteloos gekibbel voorkwam (en het ook wel eens was), wat wij plachten met een zekere minachting als onwaardig en kleingeestig te behandelen (en daar was soms wel grond toe), wat elke rechtgeaarde burger uit de hoogte beschouwde en aan onbesproken eigen gezag als aan iets onfeilbaars placht te toetsen: de wetgevende, wetmakende, wetbeknibbelende en wetvernielende politiek, de politiek waar zo goed als iedereen actief deel in heeft of zich inbeeldt te moeten hebben, - zij is ons gaan ontbreken; wij weten er niets meer van af; wij worden er zelfs met ons kritisch bewustzijn en dito recht buitengesloten. Vóór de oorlog haalden wij er de neus voor op, en veel lieden ken ik, die er niet van wilden weten, - en er intussen

de meest afdoende, de allerbeslissendste oordelen over velden; thans voelen wij al de voordelen van het representatieve stelsel, dat ons tot ons eigen meester maakt, of er althans de illusie van geeft, - hetgeen hetzelfde is; het is alleen misschien de ijlte, die een afgebroken gewoonte bezorgt: die gewoonte echter betekende, dat men zijn woordje mee te spreken had in de regering van zijn land, en, hoe dikwijls dit ook moest leiden tot de bittere ervaring, dat naar dat woordje zo goed als nooit geluisterd werd, het gaf de voldoening van de volbrachte plicht: wie verkeerd had gehandeld, kon er dan ook maar de verantwoordelijkheid van dragen ...

Nu hoort deze Belg, niet zonder weemoed, dat men nieuwe ministers heeft aangesteld, ... buiten hem om. Kent ge iets plezieriger dan een ministeriële crisis? Zij mag dan nog zo vreedzaam zijn, zij hangt helemaal niet af van partijnederlaag of onenigheden in het kabinet: zij brengt altijd de prikkel mee, die er voor elke plichtbewuste burger het opwindende en dankbare spelletje der combinaties van maakt; zij levert steeds gelegenheid tot dat allerhoogste genot: te gaan wroeten in het intieme leven der kandidaten; geen land ter wereld waar de mensen beter mekaar kennen dan in het onze: stel u dan voor, welk banket van kwaadsprekendheid het wordt voor al die vraatzuchtigen der politiek ministers af en op te zien treden!

En nu heet dat weer gebeurd te zijn, en de Belg, deze die nog alleen beregeerd wordt, was er niet bij ... - Gelukkig kent hij de nieuw aangestelden; hij kent ze zelfs heel goed; en het geeft hem dan ook de troost, dat hij, al naar zijn onaangetaste beginselen, juichen of beknibbelen mag, zonder dat iemand het hem verbieden kan; hij heeft stof tot praten aan de avondlijke cafétafel, bij zijn instemmende vrienden en partijgenoten; hij zal vergeten dat hij voorlopig aan de nieuwe ministers niet veel heeft, althans niet rechtstreeks, om alleen op te geven van, of af te geven op hun hoedanigheden. Goblet, Hymans, Vandervelde: zij mogen zeker zijn,

de twee laatste vooral, vandaag op de Belgische tong te rijden, en die zekerheid bezorgt hun misschien de zoete illusie, zich weer eens onder hun kiezers te bevinden (een eigenaardig gevoel, dat de analyse waard zou zijn), terwijl die kiezers zelf misschien niet ver van de waan af zijn, dat hun mandatarissen het land niet hebben verlaten ...

Moet ik ze u voorstellen, die nieuwe ministers? Me dunkt, ik heb het hier vroeger al zo dikwijls gedaan, dat ik mij ditmaal zou kunnen onthouden. Het is echter gewoonte, dat een vorst zich telkens de lui presenteren laat, waar hij mee in aanraking wil komen, zelfs al waren die lui zijn overoude voedster of zijn dagelijkse barbier. Beschouw ik nu mijn lezend publiek als een vorst, dan kan het mij dat niet kwalijk nemen, - vooral niet als ik verzwijg dat ik het soms wat autocratisch vind. En zo doe ik dan ook maar of gij nooit iets vernomen had van de drie mannen, die uit de oppositie (die trouwens tijdens de godsvrede geen oppositie is), de Belgische regering zijn komen versterken.

Van de drie is graaf Goblet d'Alviella de minst bekende; ik zou u daarom hoofdzakelijk over hem moeten onderhouden. Ik zal het echter niet doen, omdat ik er het minst van weet. Wel een man van hoog aanzien in de partij, is hij niettemin eerder representatief dan combattief, zoals trouwens een senator, ook in België, past. Zijn onverdacht, principieel vast liberalisme is eerder academisch dan onmiddellijk polemisch, wat goed te begrijpen is van een academicus. Geleerde trouwens in de eerste plaats, en geleerde van algemene betekenis, die meer dan één terrein heeft betreden, is zijn politieke rol eerder interpretatief dan strijdend: strateeg dus meer dan vechtgeneraal, om bij deze tijd passende beeldspraak te gebruiken, en als dusdanig ook buiten zijn partij met eerbied bejegend. De brede, maar zekere methode van Goblet d'Alviella kan men o.m. nagaan in zijn boek over "La Migration des Symboles", waar

trouwens de politieke man en ook de vrijmetselaar niet helemaal uit afwezig zijn, en waar men dan ook de geestelijke personaliteit van de nieuwe minister met vrucht in zoeken kan.

Theoretisch even vast en even slagvaardig, is Hymans echter de vlees geworden strijdpoliticus. Van sommige toneelspelers kan men zeggen dat zij “enfants de la balle” zijn: Hymans, hij, kan worden genoemd het kind der Belgische liberale politiek. Zijn vader, zelf strijdend politiker, was vooral journalist, en een journalist waar de oudere confrères, ook zij die tot een andere partij behoren, nu nog van spreken met oneindige sympathie. Het bracht hem in vriendschappelijke aanraking met ... iedereen, kan men wel zeggen. Zijn zoon, van op de schoolbanken voor de politieke carrière grootgebracht, vond er gelegenheid in tot een studie, een mensenkennis, die niet behoefde eenzijdig te zijn, gelijk maar al te dikwijls, en meer bepaald in de katholieke partij, gebeurt. Rotsvast in zijn overtuiging, zo rotsvast zelfs, dat de jongere Hymans verkoos de leider te worden van de oudere en meest verstokte doctrinair; niet zeer soepel trouwens van temperament, leerde Hymans er de psychologie der onderscheiden groepen bij kennen, en, zoals men zegt, “la manière de s'en servir”. Hij is dan ook een onzer handigste politici, de gewone tegenspreker van graaf Woeste, wat als een eer, of althans als een bijzondere onderscheiding mag heten, want het is niet voor ieder weggelegd zich in slimheid met de vos zelf te meten. - Ik noemde Hymans de “vlees geworden” polemicus. Ik heb hiermee te veel gezegd, zullen sommigen misschien menen. Want Hymans is ons magerste parlamentslid. Van vlees is er aan hem zo goed als niets te bespeuren: de zenuwen en daarbij horende hersenen hebben al het lichamelijke aan hem voor zich opgeëist. Deze politieke voorvechter kan nooit brutaal worden, want hij heeft geen andere wapens dan zijn geest; zijn passie is louter intellectueel, hetgeen hem tegen wansmakelijkheden beveiligd. Zijn betoog, gedragen op een

mager scherp geluid, zou dan ook mager correct zijn, indien zich niet voordeed dat zijn geestelijke drift hem genoeg bezit om zijn dialectiek warm levend te maken. Zijn grote schrandtheid is deze van een geleerde die in ziel en lichaam aan zijn studie toebehoort. Het feit, dat Hymans het geïncarneerde liberalisme is, brengt zijn onaangename stem tot een gloeipunt, dat tot overtuiging dwingt. Zintuiglijk driftigen kunnen meeslepen, maar hun overredingskracht duurt doorgaans niet langer dan het moment van hun drift. Bij Hymans heeft men steeds het gevoel van de intellectuele ondergrond, die, bij het zich laten meeslepen, gerust stelt. - Leid er niet uit af dat zijn welsprekendheid gemaakt zou zijn: in de jongere kamer steekt zij zelfs gunstig af bij de retorische periodes waarin, bv. de heer Woeste soms zulke zure venijnigheden weet te wikkelen. En in haar zeer goede ogenblikken maakt zij zelfs een indruk van gevaarlijke acrobatie: het is, ook naar de klank, of Hymans duizelingwekkend aan het jongleren ging met vlijmscherpe messen, zodat de toehoorder de angst bekruipt dat niet alleen de tegenstrever, maar misschien ook wel Hymans zelf er gekwetst uitkomen ... Hol en bombastisch wordt het echter nooit; ook naar de middelen blijft het steeds eerlijk; Hymans mag zijn manier van inzetten hebben als iedereen; zodra op dreuf wint zijn geest het in alle oprechtheid, met alle geloof, in alle intellectuele passie op truc en systeem. En dan is hij soms imponerend verschrikkelijk.

“Schoon” is het woord, dat bij de welsprekendheid past van Emile Vandervelde. De eerste indruk die men er van krijgt is een louter esthetische. Begaafd met een week maar vol, fluwelig maar machtig geluid, dat hij beheerst met echte zangersgave, is hij, onweerstaanbaar, een verleider. Het is dan ook hetgeen sommigen tegen hem voor inneemt. Vóór hij iedereen van zijn geestelijke betekenis, die niet gering is, had weten te overtuigen, bestond bij velen iets als achterdocht voor deze “charmeur” die, gesproken uit

het Brusselse intellectueel patriciaat, dat zeer machtig is, zich nogal opdringerig voordeed als socialist, en die een gouden bracelet droeg om zijn linkerpols, en van wie men vertelde dat hij alleen zijden sokken kon verdragen, al was zijn overige kledij niet zo elegant en al vertoonde hij zekere dag het gebrek aan smaak, - hij de kunstenaar, wiens home niet veel minder dan een cenakel was, - in het parlement te verschijnen met een fietspak aan: een personage vol kokette ongegeneerdheid, die soms onbescheiden dreigde te worden, en die niet te wettigen was door de uiterlijke verschijning, welke met de dichte, niet zeer verzorgde zwarte baard, het lorgnet dat de blik, onder de borstelige wenkbrauwen, nog wat versomberde, en de vroeg intredende, onfraaie kaalheid, wel degelijk en in voldoende mate onbehouden proletarisch was. Een probleem, en een niet zeer sympathiek probleem, die jonge Vandervelde. Die echter onmiddellijk met zijn geluid wonderen deed, dat dwong tot luisteren, en aldus uiteindelijk de overtuiging afdwong voor de buitengewone geest die er tot uiting door kwam.

En dezen, die nog twifelen konden aan de oprechtheid van deze aristocraat van nature, die zijn leven gewijd had aan de arbeidersklasse, het was weer de eloquentie van de geboren mensenleider, die ze zou overtuigen, - een ander verschijnsel in die welsprekendheid: de bewogenheid, de aandoening ervan. Wie een debat bijwoont, waar Vandervelde in gemengd is, het is niet door zijn schranderheid, dat hij getroffen wordt, hoe groot en hoe verrassend ze soms ook is; het is het feit, dat hij de spreker, waar deze zijn overtuigingen aan ziet raken of zelf gaat handelen over zijn idealen, ineens bleek ziet worden in zijn donkere baard, doorvaren ziet als door een stroom van dieper leven, en een pathetiek ziet bereiken, die hij vergeefs tracht te dammen binnen de schroom van zijn liefde. Dan is Vandervelde werkelijk schoon; dan wijkt uit zijn persoon alle mogelijke dubbelzinnigheid, en ik heb niemand minder dan de heer

Woeste (hoe van de Belgische kamer te spreken, zonder hem te noemen?), ik heb zelfs de heer Woeste ontroerd gezien bij een rede van zijn gewone tegenspreker onder de socialisten: een rol die Vandervelde naast Hymans plaatst. En wie het vermag, een Woeste te ontroeren, is zeker geen onoprecht mens ...

Ziedaar dan een nieuw schetsje naar onze nieuwe Belgische ministers, en ik ben het toeval dankbaar, dat het mij, onder het krabbelen toegelaten heeft, in gedachten een stonde in hun aanwezigheid te hebben mogen verwijlen.